

การประยุกต์ภูมิปัญญาชุมชนเพื่อการบริหารงานท้องถิ่น

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านค่าย จังหวัดระยอง

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านค่ายเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นรูปแบบใหม่ที่เข้ามาทำงานใกล้ชิดกับประชาชน จากเดิมที่ประชาชนคุ้นเคยกับรูปแบบกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในช่วงต้นของรูปแบบ อบต.ใหม่เกิดช่องว่างในด้านความรู้ความเข้าใจทั้งในบทบาทหน้าที่ของ อบต.ที่ประชาชนสามารถพึ่งพาอาศัยได้ และบทบาทของประชาชนที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีประชาชนจำนวนน้อยที่เข้าใจได้ถูกต้องว่ารูปแบบการปกครองท้องถิ่นคืออะไร และทำหน้าที่อะไร

ช่องว่างที่เกิดขึ้นส่งผลให้การบริหารงานของ อบต.บ้านค่ายไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ผู้บริหาร อบต.และปลัด อบต. จึงได้ปรึกษาหารือเพื่อหาแนวทางการสร้างการมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นตนเองของชุมชน และยังคงไม่ละเอียดบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำตามธรรมชาติ พระภิกษุสงฆ์และชาวบ้าน จึงได้ปรึกษาหารือกับทุกฝ่าย ซึ่งนำมาสู่ข้อสรุปว่าควรนำภูมิปัญญาท้องถิ่นในการบริหารชุมชนที่ตำบลบ้านค่ายมีเอกลักษณ์ของความสามัคคีกลมเกลียวเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันแบบชุมชนดั้งเดิมของไทยมาประยุกต์ใช้กับการบริหารงานของ อบต.ให้สามารถทำงานตอบสนองชุมชนได้เป็นอย่างดี

ข้อมูลพื้นฐานปีปัจจุบัน
: ปี พ.ศ. 2546

อำเภอ: บ้านค่าย

จังหวัด: ระยอง

ประชากร: 3,658 คน

พื้นที่: 13.10 ตร.กม.

ประเภทท้องถิ่น :
องค์การบริหารส่วนตำบล

การเลือกตั้ง : ทางอ้อม

วิถีใหม่

ในปี 2545 อบต.บ้านค่าย จึงส่งเสริม "การพัฒนาภูมิปัญญาชุมชนเพื่อการบริหารจัดการท้องถิ่น" โดยการสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและบริหารจัดการชุมชนตำบลบ้านค่ายให้พัฒนาสอดคล้องไปกับทุนทางสังคมในชุมชนที่มีอยู่

ผลงานที่ได้ดำเนินการ

- 1.ศึกษารูปแบบการบริหารท้องถิ่นในรูปแบบเดิมที่ประสบความสำเร็จที่ทำให้ตำบลบ้านค่ายเป็นชุมชนที่มีเอกลักษณ์เฉพาะในด้านความสามัคคีกลมเกลียว เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ให้ความร่วมมือกับกิจกรรมต่างๆ ในท้องถิ่นแล้วนำภูมิปัญญาชุมชนมาปรับใช้ในการบริหารจัดการ อบต.ในปัจจุบัน
- 2.อบต.กำหนดให้มีการจัดทำประชาคมเพื่อรับฟังความคิดเห็นของชาวบ้านก่อนที่จะมีการตัดสินใจดำเนินการในกิจกรรม โครงการใด ที่มีผลกระทบต่อชาวบ้านโดยตรง ซึ่งในตำบลบ้านค่ายได้เริ่มดำเนินการก่อนที่กระทรวงมหาดไทยจะประกาศนโยบายให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการจัด "ประชาคม"
- 3.อบต.กำหนดแนวทางปฏิบัติสำหรับการจัดการประชุมใดๆ ต้องให้ฝ่ายบริหารและสมาชิกสภา อบต.เข้าร่วมประชุมพร้อมด้วยผู้นำตามธรรมชาติที่เป็นตัวแทนชาวบ้านตามกลุ่มต่างๆ รวมไปถึงกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
- 4.ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารงานของ อบต. เช่น การจัดซื้อจัดจ้าง การตั้งกรรมการตรวจรับงาน การจัดทำแผนพัฒนาตำบล การจัดทำแผนงบประมาณรายจ่ายประจำปี การประชุมดำเนินการกิจกรรมสาธารณะต่างๆ เป็นต้น

การระดมทรัพยากร

ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ 1. ไม่ได้ใช้งบประมาณในการดำเนินการ

บุคลากร

1. ฝ่ายการเมือง ได้แก่ฝ่ายบริหาร สมาชิกสภา อบต.เข้าร่วมการประชุมทุกครั้ง
2. ปลัดอบต. ทำหน้าที่ติดตามและเข้าร่วมการประชุมประชาคมทุกครั้ง
3. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และตัวแทนประชาชน เข้าร่วมประชุมทุกครั้ง
4. ประชาคมหมู่บ้าน ละ 10 คน ทำหน้าที่จัดประชาคมของหมู่บ้าน

ขั้นตอนในการดำเนินการ

วัน เดือน ปี	กิจกรรมที่ทำ	ผู้รับผิดชอบ
กุมภาพันธ์ - มีนาคม 2545	ผู้บริหารอบต. ปลัดอบต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีการปรึกษาหารือที่จะแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในตำบลให้เข้ามามีส่วนร่วมกับการทำงานของ อบต.มากขึ้น ซึ่งทุกฝ่ายได้ข้อสรุปร่วมกันว่าตำบลบ้านค่ายมีจุดแข็งในการบริหารชุมชนในอดีตที่ชาวบ้านสามารถบริหารชุมชนได้ด้วยตนเองจึงควรนำจุดเด่นทางการบริหารที่ประสบความสำเร็จในอดีตมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการ อบต.	ผู้บริหาร อบต./ ปลัดอบต.
เมษายน 2545	อบต.กำหนดให้ผู้บริหารอบต. และปลัดอบต.ทำการศึกษารูปแบบการบริหารงานในอดีตจากการพูดคุย สัมภาษณ์ ปรึกษาหารือกับผู้อาวุโสในท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เพื่อศึกษามูลเหตุ รูปแบบการบริหารงานที่เคยใช้แล้วประสบความสำเร็จ และรูปแบบที่เคยใช้แล้วประสบความสำเร็จล้มเหลว โดย อบต.มีแนวคิดสำคัญว่าบุคคลเหล่านี้เป็นบุคลากรท้องถิ่นที่มีคุณค่า มีประสบการณ์ในการทำงานท้องถิ่น แต่พอมี อบต. คนของอบต. กลับไม่ให้ความสำคัญเยอหยิ่ง และหลายแห่งกลายเป็นความขัดแย้งระหว่าง อบต. และ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แต่ที่ตำบลบ้านค่ายกลับเชิดชูบุคคลเหล่านี้ การทำงานท้องถิ่นจะมีการประสานงาน ปรึกษาขอรับประสบการณ์จากบุคคลเหล่านี้ตลอดเวลา	นายก อบต. / ปลัด อบต.
สิงหาคม 2545	อบต.จัดการประชุมโดยเชิญผู้นำในท้องถิ่นทุกฝ่ายเข้าร่วมประชุมชี้แจง สร้างความเข้าใจซึ่งกันและกันแก่ทุกฝ่าย	นายก อบต. / ปลัด อบต.
กันยายน 2545	เริ่มการประชุมร่างแผนพัฒนาตำบลจนประสบความสำเร็จ กลายเป็นแผนพัฒนาตำบลฉบับแรกที่ชุมชนทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมจัดทำในทุกขั้นตอนตั้งแต่ขั้นตอนประชาคมหมู่บ้าน ประชาคมตำบล กระทั่งการดำเนินการใช้แผนพัฒนา	นายก อบต. / ปลัด อบต.
	เมื่อถึงเวลาที่จะจัดทำแผนพัฒนาต่างๆ แผนงบประมาณรายจ่ายประจำปี หรือการใช้เงินรายได้พิเศษต่างๆ เช่น เงินจากรางวัลการประกวดธรรมาภิบาลดีเด่น เงินงบประมาณจากโครงการกระตุ้นเศรษฐกิจระดับตำบล เพื่อใช้ในกิจการต่างๆ ในตำบลจะมีการประชุมประชาคมรับรองทุกครั้ง	นายก อบต. / ปลัด อบต.

หน่วยงานที่เข้าร่วมดำเนินการ

--หน่วยงาน/องค์กร--

--บทบาทความร่วมมือ--

กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
ผู้นำตามธรรมชาติ
ผู้อาวุโส

ประสานงานซึ่งกันและกัน ช่วยประชาสัมพันธ์สร้างความรู้ความเข้าใจ
เกี่ยวกับการบริหารงานของ อบต. และเข้าร่วมประชุมในวาระต่างๆ

ประเมินผลความสำเร็จ

ก่อนการดำเนินการ

- 1.เกิดความขัดแย้งระหว่างกลุ่มอำนาจเก่าและกลุ่มอำนาจใหม่ในตำบลขาดการร่วมมือประสานงานกัน
- 2.ประชาชนมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อ อบต. ไม่มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทของ อบต.

หลังการดำเนินการ

- 1.อบต.มีการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาชุมชนมาช่วยในการบริหารจัดการอบต.ให้ประสบความสำเร็จเข้าถึงประชาชนมากขึ้น
- 2.ไม่มีความขัดแย้งระหว่างกลุ่มผู้นำเก่ากับ อบต. เกิดการประสานงานร่วมมือกันเป็นอย่างดี ในการจัดกิจกรรมต่างๆ ของ อบต. กลุ่มผู้นำต่างๆ เข้าร่วมอย่างสม่ำเสมอ
- 3.ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารงานของ อบต. มีทัศนคติที่ดี และเข้าใจบทบาทของตนเองต่อการบริหารงานท้องถิ่นและเข้าใจบทบาทหน้าที่ของท้องถิ่นต่อการทำหน้าที่บริการประชาชน

อุปสรรคและการแก้ไขปัญหา

อุปสรรค	การแก้ไขปัญหา
1.ในระยะเริ่มต้นการประสานขอความร่วมมือจากกำนันผู้ใหญ่บ้าน มีข้อจำกัดอยู่บ้างเนื่องจากกระแสการเมืองในขณะนั้นที่ว่าการเกิดขึ้นของ อบต. ไปลดบทบาทของกลุ่มอำนาจเก่า	1.ขอความอนุเคราะห์ความช่วยเหลือในการเจรจาจากกลุ่มการเมืองกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เพื่อขอความร่วมมือในการทำงานและเพื่อต้องการให้กลุ่มอำนาจเก่าเห็นว่า อบต.ยังให้ความสำคัญ ยังเคารพให้เกียรติและพร้อมจะทำงานเพื่อท้องถิ่นร่วมกัน
2.ผู้นำตามธรรมชาติยังไม่ค่อยเข้าใจการทำงานของอบต.เช่นเดียวกันกับชาวบ้านเห็นว่าไม่มีความรู้คงให้การช่วยเหลืออะไรไม่ได้เพราะ อบต.เป็นสิ่งใหม่สำหรับชาวบ้านและภาพของ อบต. เป็นภาพผลประโยชน์ของกลุ่มอำนาจใหม่มากกว่า	2.พยายามอธิบายและอาศัยการประสานงานจากหลายฝ่ายทั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ปลัด อบต. เพื่อขอความร่วมมือกับผู้นำตามธรรมชาติ โดยชี้ให้เห็นว่า อบต.เป็นของชาวบ้านยังมีการทำงานเพื่อชาวบ้านแต่มีระเบียบแบบแผนเป็นระบบมากกว่าเพราะเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและไม่ใช่ว่าเรื่องยากที่ชาวบ้านจะเรียนรู้สิ่งใหม่

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

บทบาทของผู้นำ การประสานงานกับกลุ่มต่างๆ ในชุมชน การประนีประนอม การอ่อนน้อม เคารพให้เกียรติไม่ใช้อำนาจภายใต้กฎหมายโดยไม่ฟังใคร ความสัมพันธ์ที่ดีกลุ่มการเมืองหลักที่จะคอยเกื้อหนุนในเวลาที่เหมาะสมปัญหาหลักๆ คอยเป็นตัวกลางในการประสานงานให้

บทเรียนที่ได้รับ

ชุมชนท้องถิ่นมีภูมิปัญญาของท้องถิ่นมีวิธีการ รูปแบบที่ดี องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ควรมองข้ามละเลยภูมิปัญญาชุมชนเหล่านี้ การนำมาประยุกต์ใช้บริหารจัดการท้องถิ่นจะช่วยให้การทำงานจะช่วยให้ อบต.ทำงานเข้าถึงประชาชนได้มากยิ่งขึ้น

ความเป็นไปได้ในการถ่ายทอดประสบการณ์

หากชุมชนยังคงที่คงสภาพเป็นชุมชนดั้งเดิมที่คนรู้จักผูกพันกันเป็นอย่างดี มีภูมิปัญญาในการบริหารชุมชนอย่างยาวนาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นสังคมเกษตรกรรมที่ชาวบ้านยังมีการช่วยเหลือเกื้อกูล พึ่งพาอาศัยกันตามวิถีชีวิตแบบชุมชนเกษตรกรรม ไม่มีความขัดแย้งกันมากนัก จะมีส่วนเอื้ออำนวยให้เกิดความสำเร็จได้ดียิ่งขึ้น

แหล่งข้อมูลเพิ่มเติม

ชื่อ-นามสกุล : นายอาคม เจริญศึกษา
ตำแหน่ง : นายกองค์การบริหารส่วนตำบล
หน่วยงาน : องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านค่าย
ที่อยู่ : ตำบลบ้านค่าย อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง
โทรศัพท์ : (01) 5700282

ชื่อ-นามสกุล : นายชุมพล สิทธิโชค
ตำแหน่ง : รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล
หน่วยงาน : องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านค่าย
ที่อยู่ : ตำบลบ้านค่าย อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง
โทรศัพท์ : (09) 4651739

ชื่อ-นามสกุล : นายสุรพงษ์ เสถียรเขตต์
ตำแหน่ง : ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล
หน่วยงาน : องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านค่าย
ที่อยู่ : ตำบลบ้านค่าย อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง
โทรศัพท์ : (01) 4572111

ข้อมูลเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปีที่มีการริเริ่มวิถีใหม่ : พ.ศ. 2545

ประเภทของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	องค์การบริหารส่วนตำบล
สถานที่ตั้ง	ตำบลบ้านค่าย อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง 21120
ขนาดพื้นที่ งบประมาณรายจ่าย	13.10 ตารางกิโลเมตร 3,688,703.66 บาท (ปีงบประมาณ 2544)
งบประมาณรายได้	4,041,092.14 บาท (ปีงบประมาณ 2544)
จำนวนประชากร	3,658 คน
ลักษณะของเมืองและ วิถีชีวิตชุมชน	ชุมชนตำบลบ้านค่ายยังคงรักษาเอกลักษณ์ความเป็นชุมชนดั้งเดิมที่ชาวบ้านสมัครสมานสามัคคีกลมเกลียวกันเป็นอย่างดี ชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมประเภททำนา ทำสวนยางพารา ทำสวนผลไม้ ซึ่งยังมีการใช้ระบบการลงแรงในการทำ การเกษตร การร่วมมือกันยังพบในกิจกรรมต่างๆของท้องถิ่น เช่น งานแต่งงาน งานบวช หรืองานพิธีกรรมต่างๆ สภาพพื้นที่ในตำบลมีความอุดมสมบูรณ์ทั้งสภาพพื้นดินและปริมาณน้ำที่เพียงพอต่อการทำการเกษตรตลอดทั้งปี